

Posudek bakalářské práce Kamily Schewczukové *Genderově situované vyprávění v prózách Milady Součkové*

Posudek vedoucího, ÚČLK FF UK v Praze, obor Český jazyk a literatura

Kamila Schewczuková si jako předmět své bakalářské práce zvolila dvě prózy Milady Součkové, *Amor a Psyché* (1937) a *Bel canto* (1944), a zaměřila se na ně ze specifického, nicméně pro interpretaci obou textů důležitého úhlu pohledu feministické naratologie. Je to volba příhodná, jelikož právě vyprávěcí techniky spoluzakládají jejich komplexnost, a feministický a genderový pohled současně otevírá širší teoretické a interpretační kontexty a umožňuje ptát se po identitě vypravěčů a postav. Z tohoto zacílení práce organicky vyplynulo i její rozvržení na první, teoretickou část, v níž Kamila Schewczuková seznamuje s feministickou naratologií Susane Lanser a Kathy Mezei, která není v českém kontextu ve větší míře známá, a následně s využitím klíčových konceptů těchto teoretiček – a s pomocí další teoretické literatury i bohemistických prací věnovaných dílům Milady Součkové – provádí soustředěnou analýzu a interpretaci obou textů.

Teoretická část zprostředkovává snahy Susan Lanser začlenit genderové hledisko do naratologického bádání, a současně tak upozornit na problematické předpoklady klasické naratologie. Děje se tak mj. kritikou a úpravou pojmů genettovské narativní analýzy a soustředěním na přechodový a smíšený charakter narativních postupů v některých literárních textech. Typem řeči, který (nejen) Lanser důkladně zkoumá, je zejména polopřímá řeč (Kamila Schewczuková se vzhledem k návaznosti na anglosaské teoretičky a částečně i na tradici překladů do češtiny drží anglického odznačení *free indirect discourse* – FID). Mj. i ta ovšem v pozdějších, zcela aktuálních fázích Lanser přivádí k ještě silnějšímu akcentu na dekonstrukci binaristického myšlení, ústícímu v queer naratologii. Kamila Schewczuková tu zdůrazňuje spjatost protibinaristického přístupu s intersekcionalitou jakožto vlivným současným způsobem zkoumání vztahu genderu a identity. Podrobnější výklad pak věnuje právě polopřímé řeči a v souvislosti s ní i postupu *mise en abyme*, stejně jako polopřímá řeč typickému pro modernistické a avantgardní texty a rozkolísávajícímu diegetické roviny i „mimetičnost“ textů, jakkoli tomu může být i v subtilnějších podobách, než je paradoxní metalepse.

V interpretační části bakalářské práce přichází na řadu nejprve román *Amor a Psyché*. Jde o obtížně uchopitelný text zacházející strategicky s nedořečeností, antiiluzivností, aluzivností a nahodilostí; koncept *queer voice* v něm tedy, jak Kamila Schewczuková dokládá, nachází pole analytické působnosti. Tematizace dívčího přátelství a obdivu / lásky k učitelce, přičemž se povaha těchto vztahů vyznačuje nejednoznačností a závislostí na hledisku, jak to v textu vypravěčka i přímo evokuje, je vzhledem k tématu stěžejní. Jde o jedno z významných děl české literatury tematizujících stejnopohlavní touhu a její různorodé podoby. Současně se zde tato touha – jak Kamila

Schewczuková také pěkně ukazuje – prolíná s touhou stát se autorkou / autorem avantgardního typu, rozejít se s femininně konotovaným (dle vypravěčky) druhem literárního diskurzu. *Amor a Psyché* je tak experimentálním románem o různých podobách společensky „nepřijatelné“ (ženské) touhy. A také o mnohém dalším – Kamile Schewczukové se pod záštitou rozboru narativních hlasů daří vtáhnout do interpretace i jiná témata.

Pro *Bel canto* platí řada zjištění, k nimž Kamila Schewczuková dospěla při analýze *Amora a Psyché*. Současně se tu proměňuje jak vypravěčský hlas, tak žánrové pozadí, s nímž si román pohrává. Distance vůči materiálu je tu větší, narativní a žánrové rámce pevnější, tedy hlavně ve smyslu jejich ironizování a podvracení. Potěšení z četby zde vyvěrá do značné míry právě ze hry s očekáváními ohledně těchto konvencí, jak to Milada Součková důsledně předvedla například i ve *Škole povídek*. Kamila Schewczuková ukazuje, jak se vyprávěcí hlas dočasně propojuje s postavami i neurčitějšími entitami, aby je zase opustil, a jak se to děje nikoli skrze budování jejich konvenční psychologie, ale prostřednictvím tělesné situovanosti a vnímání. Identita vypravěče, protagonistů i dalších postav zůstává důsledně perspektivizovaná a nikdy se nedoceluje. Podstatným momentem, který v jistém smyslu suverénnější text *Bel canta* propojuje s *Amorem a Psyché*, je pak otázka avantgardního autorství a psaní, jejíž genderová palčivost je ve druhém románu do určité míry neutralizována nasazením mužského vypravěče, „blízkého přítele“ Giulie. Pozoruhodné je pak napětí mezi modernistickým psaním a „buržoazním“, v jistém smyslu antikvaným žánrem opery, který se stává ne zcela šťastným Giuliiným osudem.

Bakalářská práce Kamily Schewczukové má zřetelně vytyčený cíl; nabízí samozřejmě jen jistý výřez z relevantní naratologické a širší teoretické problematiky, a také interpretace obou románů by mohly pokračovat do více směrů. Současně však nelze popřít, že se jedná o aspekt pro obě prózy významný a že jsou interpretace obou románů na dané ploše rozvinuty do dostatečné komplexnosti. Rozvržení práce je jasné a přehledné. Text se vyznačuje značnou úrovní teoretického myšlení i precizností v zacházení s pojmy. Do výkladu vtahuje nemalé množství sekundární literatury jak k teoretickým otázkám, tak k textům Milady Součkové, a autorka bakalářské práce tak prokazuje, že se v současném bádání o Součkové dobře orientuje. Z jednotlivostí by bylo možné upozornit na blíže nekomentované střídání překladu pojmu *communal voice* Susan Lanser (s. 11 a 12: společný hlas; s. 12, 14 a 28: komunální hlas; s. 50: komunitní hlas). Z formálního hlediska obsahuje text jen velmi malé množství překlepů a opomenutí. Také odkazování na zdroje je spolehlivé a formálně dobře provedené (občas se vyskytuje např. nejednotné umístění tečky za/před závorkou s bibliografickým údajem).

Bakalářská práce Kamily Schewczukové vznikala v průběhu delšího časového úseku, její téma, zdroje i uspořádání se postupně tříbily. Díky tomu bylo možné text promyslet a propracovat, takže

výsledná podoba je přesvědčivá, má vysokou úroveň a do próz Milady Součkové přináší zajímavý vhled.

Na základě výše uvedeného práci Kamily Schewczukové **doporučuji k obhajobě** a navrhuji hodnocení **výborně**.

V Praze 23. 8. 2021

Mgr. Josef Šebek, Ph.D.